

УДК 658:338.2

JEL classification: L21, D81, H56

[https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10\(31\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-10(31))

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ПАРШИНА Олена

доктор економічних наук, професор
професор кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій
Університет митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0002-7836-0140>

НЕБАБА Наталія

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічного моделювання, обліку та статистики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
<https://orcid.org/0000-0003-1264-106X>

КОРНЄЄВ Максим

доктор економічних наук, професор,
декан факультету інноваційних технологій
Університет митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0002-4005-5335>

СТАХІВ Олександр

<https://orcid.org/0000-0002-3774-8130>

ВЕСНІН Сергій

<https://orcid.org/0000-0002-6607-1659>

Визначено особливості забезпечення економічної безпеки підприємств (ЕБП) в умовах нестабільності зовнішнього середовища. Приділено увагу аналізу впливу зовнішніх і внутрішніх загроз на стан економічної безпеки. В ході дослідження зазначено про необхідність визначення системи пріоритетів, спрямовану на формування основи економічної стабілізації, післявоєнної відбудови та розвитку підприємств реального сектору економіки. Досліджено сучасні інструменти підтримки з боку держави та міжнародних партнерів, особливо у межах програми Ukraine Facility. Представлено аналіз можливостей програми Ukraine Facility та рамкової інвестиційної програми Ukraine Investment Framework. Визначено основні напрями підтримки відновлення та реконструкції України, зокрема відновлення енергетичного комплексу, відновлення інфраструктури, а також підтримки малих та середніх підприємств. Сформовано основні напрями з визначенням пріоритетів, які спрямовані на відновлення та забезпечення ЕБ.

Ключові слова: економічна безпека, підприємство, фінансова безпека, конкурентоспроможність, бізнес, система, складові економічної безпеки.

DIRECTIONS FOR ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF MARTIAL ARTS

PARSHYNA Olena

University of Customs and Finance

NEBABA Nataliia

Dnipro National University named after Oles Honchar

KORNEYEV Maxim

University of Customs and Finance

STAKHIV Oleksandr, VESNIN Serhii

The article considers the importance of ensuring the economic security of domestic enterprises in conditions of instability and threats from the external environment. The increase in the influence of external risks, in particular geopolitical ones, which negatively affect the financial, energy and labor spheres as a result of the war is noted.

Studies indicate that in order to strengthen economic security, it is necessary to implement comprehensive measures that take into account the challenges of modernity, international assistance, reform of the regulatory environment, investments in infrastructure and the creation of a favorable business environment.

The development of directions for ensuring business sustainability in conditions of martial law requires both a strategic vision and a tactical approach taking into account the individual characteristics of enterprises. The development of economic security systems should be based on the integration of resources and adaptation to war conditions with the definition of priorities for post-war recovery.

Special attention is paid to the analysis of the impact of internal and external threats on economic security. The study substantiates the need to define a system of priorities for the stabilization, recovery and support of business entities in the real sector.

Modern instruments provided by the state and international partners are actively used within the framework of the Ukraine Facility initiative. An analysis of the capabilities of this program and the Ukraine Investment Framework project has been conducted. The main areas of support for the country's reconstruction have been identified - in particular, infrastructure, energy,

as well as support for small and medium-sized businesses. Key priorities for strengthening security and recovery have been identified.

Systemic international assistance combined with the development of internal risk management mechanisms, financial instruments and control over the implementation of decisions allows creating conditions for stabilization.

Keywords: economic security, enterprise, financial security, competitiveness, business, system, components of economic security.

Стаття надійшла до редакції / Received 04.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 20.04.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Внаслідок воєнної агресії проти України спостерігаються масштабні наслідки, які охоплюють практично всі аспекти життя та негативно впливають на забезпечення економічної, політичної та соціальної стабільності. Руйнування інфраструктури, промислових підприємств та житлових будинків призвело до значних економічних збитків. Багато регіонів України зазнали серйозного зниження рівня економічної активності. Окупація окремих територій, руйнування природних ресурсів, розрив логістичних ланцюгів, дефіцит енергетичних, трудових, фінансових та матеріальних ресурсів суттєво послабили позиції вітчизняних підприємств. Особливо критичною є ситуація для підприємств, які розташовані в безпосередній близькості до зони бойових дій та які втратили значну частину своїх потужностей, таким чином опинилися практично під загрозою їх функціонування. У таких умовах питання забезпечення економічної та фінансової безпеки набувають важливого значення, оскільки їх вирішення безпосередньо впливає на потенційну здатність підприємств до відновлення, адаптації та функціонування в умовах нових загроз та ризиків.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Наукові праці значної кількості дослідників спрямовані на розробку теоретичних та методологічних основ забезпечення ЕБ. Питання забезпечення безпеки на рівні підприємств, регіонів та держави в цілому набувають особливої актуальності. Зокрема, М.Забаштанський, Р.Ломонос та А.Міхеєнко [3] зазначають, що новітні виклики, що з'явилися перед Україною з початком військової агресії призвели до формування абсолютно нового розуміння ролі, місця та значення системи фінансово-економічної безпеки держави. Про наслідки економічної нестабільності в країні та про наявність великої кількості локальних загроз пишуть М.Кужелев, В.Федина та В.Щербина [6]. У працях багатьох учених, зокрема В.Геєця, М.Кизими, Т.Клебанової та інших [1], значна увага приділяється вивченню факторів впливу, побудові систем гарантування економічної безпеки (ЕБ) та розробці стратегічних орієнтирів. Наприклад, О.Ілляшенко [4] акцентує на важливості виокремлення пріоритетних стратегічних напрямів захисту бізнесу, а також побудові чіткої структури виявлення та ліквідації ризиків і загроз, що дозволить зменшити наслідки господарських втрат. Автори праці [6] досліджують ефективність моделей протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам, вважаючи це необхідною умовою збереження фінансової стабільності підприємства у сучасному економічному середовищі. Ю.Копелев [5] відносить посилення економічної стійкості підприємств до ключових напрямів, що потребують моніторингу ризиків, які можуть впливати на функціонування бізнесу. У цьому контексті оцінка ефективності системи ЕБ, а також перевірка обґрунтованості її застосування є важливими аспектами, що підкреслюються в [6]. А.Лиманюк [7] звертає увагу на доцільність побудови цілісної системи принципів державної політики у сфері забезпечення ЕБ держави під час воєнного стану. При цьому, автор роботи [7] пропонує використовувати метод консолідації та узагальнення засад у межах економічної, міжнародної та управлінської систем. У роботі [3] розглянуто практичний досвід інших країн, який запропоновано адаптувати до українських реалій під час створення систем забезпечення ЕБ. При цьому вчені наголошують, що прийняття рішень щодо впровадження окремих підходів має базуватися на науковій аргументації та бути ретельно продуманим, аби досягнути справді значущих результатів у майбутньому. Одним із найважливіших стратегічних напрямів забезпечення ЕБП О.Ілляшенко [4] вважає виявлення, запобігання, нейтралізацію, припинення, локалізацію, уникнення небезпек та загроз з урахуванням відшкодування збитків. А.Лиманюк [7] звертає увагу на те, що чинна стратегія економічного розвитку держави була затверджена за рік до повномасштабного російського вторгнення, тому, питання забезпечення ЕБ потребують актуалізації в сучасних умовах.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Формування напрямів забезпечення ЕБП потребує як стратегічного бачення на рівні державної політики, так і тактичних рішень на рівні окремих суб'єктів господарювання. Розробка та впровадження ефективних напрямів вдосконалення систем забезпечення ЕБ повинні базуватися на ресурсній інтеграції та адаптації до реалій війни з визначенням перспектив післявоєнної відбудови.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є визначення основних напрямів забезпечення ЕБП та нестабільності зовнішнього середовища, що дозволить сформувати систему пріоритетів, спрямовану на формування основи економічної стабілізації, післявоєнної відбудови та розвитку підприємств реального сектору економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Відновлення економіки України після військової агресії вважається складним та багатограним процесом, який потребує комплексного підходу. До основних викликів, які перешкоджають відновленню бізнесу та розвитку підприємництва, слід віднести: економічну нестабільність, розрив ланцюгів постачання, брак фінансових ресурсів, юридичні та регуляторні бар'єри, зниження платоспроможності та руйнування інфраструктури. Знищення виробничих потужностей, енергетичних об'єктів та комунікацій ускладнює відновлення бізнесу. За даними Світового банку у 2022 році показник економічної активності в Україні знизився на 29%, при цьому зазначається, що найбільше постраждали східні регіони [13]. За рахунок внутрішнього переміщення зафіксовано стимулювання виробництва у західній частині країни та внаслідок чого у 2023 році констатується зростання економіки на 5% [13]. Бойові дії та блокування транспортних шляхів ускладнюють логістику та постачання сировини. Обмежений доступ до кредитів, інвестицій та страхування ускладнює відновлення бізнесу. Масова міграція населення, зокрема кваліфікованих працівників, створює дефіцит кадрів [13]. Складність дозвільних процедур, нестабільність законодавства та корупція стримують розвиток підприємництва. Економічні труднощі зменшують купівельну спроможність населення, що впливає на попит на товари та послуги. Для подолання цих викликів необхідні комплексні заходи, включаючи міжнародну підтримку, реформи у сфері регулювання, інвестиції в інфраструктуру та створення сприятливого бізнес-клімату. Особливо важливо забезпечити підтримку модернізації виробництва, оновлення технічного парку та формування умов нарощування експортного потенціалу. Зокрема, ключовими елементами економічного відновлення України після руйнувань, спричинених війною вважається [13] залучення інвестицій у пріоритетні сектори економіки.

Ключовим інструментом Європейського Союзу для підтримки України у відновленні, модернізації та інтеграції до ЄС є програма Ukraine Facility [17], яка охоплює період з 2024 по 2027 рр. та передбачає фінансову допомогу в розмірі до 50 мільярдів євро. Основні цілі ініціативи Ukraine Facility включають [17]:

- здійснення відновлення та реконструкції, що передбачає відбудову критичної інфраструктури, стимулювання економіки та підвищення стійкості суспільства;
- сприяння впровадженню реформ, необхідних для інтеграції України до європейських стандартів;
- забезпечення фінансової стабільності;
- створення умов для залучення інвестицій, що сприятимуть швидкому економічному відновленню;
- забезпечення соціальної підтримки шляхом зменшення гуманітарних наслідків війни та сприяння соціальній згуртованості.

Програма Ukraine Facility включає гранти та пільгові кредити, які надаються на основі виконання Україною визначених реформ [17]. Частиною ініціативи Ukraine Facility є рамкова інвестиційна програма Ukraine Investment Framework [12], яка спрямована на мобілізацію інвестицій для розвитку України. Програма Ukraine Investment Framework передбачає створення спеціального механізму, який включає:

- інструменти розподілу ризиків, що дозволяє фінансовим організаціям залучати додаткові ресурси для інвестицій в українські проекти;
- змішане фінансування та гранти, зокрема, програма включає фінансування через міжнародні фінансові організації та двосторонні агенції розвитку, що сприяє реалізації проектів у різних секторах економіки України;
- інструменти підтримки бізнесу, які спрямовані на відновлення малих і середніх підприємств, розвиток інфраструктури та енергетики, а також підтримку інноваційних проектів.

Підтримку відновлення та реконструкції України заплановано проводити за трьома основними напрямками [12, 17], зокрема відновлення енергетичного комплексу, відновлення інфраструктури, а також підтримка малих та середніх підприємств. Підтримка бізнесу в умовах війни потребує багаторівневого підходу, який має забезпечувати як доступ до фінансових ресурсів, так і зниження ризиків для кредиторів та інвесторів. У межах ініціативи Ukraine Facility [17] пропонується реалізація різних інструментів, що мають на меті підвищення фінансової доступності для малого та середнього бізнесу, модернізацію виробництва та розвиток соціально значущих проектів.

Важливим компонентом фінансової підтримки України для відновлення та розвитку вважається кредитування в рамках ініціативи Ukraine Facility [17]. Зокрема, передбачено надання Україні пільгових кредитів на вигідних умовах, з низькими відсотковими ставками та тривалими термінами погашення, що дозволяє зменшити фінансове навантаження на державний бюджет. Надані кредити мають цільове фінансування та спрямовуються на конкретні проекти, такі як відновлення інфраструктури, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток енергетики та цифрової економіки. Частина кредитів надається через міжнародні фінансові інституції для стимулювання інвестицій у пріоритетні сектори. В рамках ініціативи

Ukraine Facility передбачено здійснення контролю за використанням коштів. Зокрема, Європейська комісія має перевіряти виконання визначених індикаторів та реформ, що є умовою для отримання наступних траншів фінансування.

З метою зменшення ризиків для банків і спрощення доступу підприємств до позик в рамках Ukraine Investment Framework [16] запропоновано низку інструментів та механізмів, які включають гарантії, технічну підтримку, методи змішаного фінансування та партнерство з українськими банками. Програма Ukraine Investment Framework пропонує гранти для змішаного фінансування, що зменшує вартість позик і робить їх доступнішими для бізнесу. Запровадження гарантій допомагає знизити ризики для банків, міжнародних фінансових організацій та двосторонніх агенцій розвитку, що фінансують проекти в Україні. Такий інструмент дозволяє підприємствам отримувати позики за зниженими ставками та зменшеними вимогами до застави. Програма Ukraine Investment Framework забезпечує технічну допомогу для підприємств, що дозволяє їм краще підготуватися до отримання фінансування та реалізації проектів. Українським банкам-партнерам програми Ukraine Investment Framework запропоновано комбінувати фінансові інструменти з наявними продуктами, такими як програма «Доступні кредити 5-7-9%», що сприяє доступності кредитів та спрямована на підтримку малого та середнього бізнесу в Україні. Сукупність цих інструментів спрямована на підтримку підприємств у ключових секторах.

Грунтуючись на результатах досліджень [1 – 11] та враховуючи досвід з питань забезпечення ЕБ з урахуванням інформаційної складової та використання аналітичних технологій [9, 14, 15] сформуємо основні напрями з визначенням пріоритетів, які спрямовані на відновлення та забезпечення ЕБ (табл. 1).

Таблиця 1

Основні напрями з визначенням пріоритетів, які спрямовані на відновлення та забезпечення ЕБ

Основні напрями	Пріоритети за напрямками	Складові забезпечення економічної безпеки
Реконструкція зруйнованої інфраструктури	Відновлення доріг, мостів, енергетичних об'єктів та житлових будинків	Створення основи для економічної активності та повернення населення до нормального життя
Залучення міжнародної допомоги	Фінансова підтримка від міжнародних партнерів, таких як ЄС, США та інші країни, є важливим джерелом ресурсів для відбудови	Створення основи для розвитку міжнародного партнерства
Інвестиції в економіку	Створення сприятливого інвестиційного клімату, боротьба з корупцією та реформи у сфері верховенства права	Створення сприятливих умов залученню як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій
Розвиток інновацій та технологій	Підтримка стартапів, впровадження нових технологій та розвиток цифрової економіки	Створення умов формування драйверів економічного зростання
Реформи у сфері освіти та перекваліфікація	Підготовка кадрів для роботи у перспективних галузях, таких як ІТ, зелена енергетика та інші	Створення умов адаптації економіки до сучасних викликів
Підтримка регіонального розвитку	Розвиток регіонів, які найбільше постраждали (через підтримку місцевих ініціатив)	Сприятиме рівномірному відновленню країни

Зазначені напрями визначають основу сталого економічного зростання та відновлення потенціалу країни. Проте для практичної реалізації поставлених завдань необхідні спеціалізовані фінансові програми та інструменти, які здатні задовольнити актуальні потреби підприємств реального сектору економіки.

**ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ**

Питання забезпечення безпеки на рівні підприємств, регіонів та держави в цілому набувають особливої актуальності. Функціонування підприємств характеризується значним зниженням фінансової стійкості внаслідок втрат виробничих потужностей, зменшення обсягів збуту та недоступністю до банківського фінансування. Критичними проблемами залишаються високі процентні ставки, нестабільність валютного курсу та складність процедур кредитування. Поряд з цим, внаслідок війни спостерігається збільшення негативного впливу від зовнішніх загроз, що пов'язані з геополітичною нестабільністю, кіберзагрозами, а також дефіцитом енергетичних, фінансових і трудових ресурсів. В контексті формування системної прогидії цим викликом важливе значення має система фінансової підтримки, яка формується за участю міжнародних партнерів, зокрема Європейського Союзу. Так, завдяки програмі Ukraine Facility та її компоненту – інвестиційної програми Ukraine Investment Framework представляються нові можливості для підприємств, що передбачають використання інструментів кредитування, гарантій, грантів, технічної допомоги та змішаного фінансування. Системне використання цих інструментів дозволить отримати синергетичний ефект з посиленням результативності та ефективності. За результатами проведених досліджень систематизовано основні напрями з визначенням пріоритетів, які мають сприяти відновленню та забезпеченню ЕБ. До основних пріоритетних напрямів слід віднести реконструкцію зруйнованої

інфраструктури, залучення міжнародної допомоги, впровадження нових технологій та розвиток цифрової економіки. Важливого значення набувають питання підготовки кадрів для роботи у перспективних галузях та створення сприятливих умов підтримки регіонального розвитку. Системне поєднання інституційної підтримки з розвитком внутрішнього потенціалу, впровадження інноваційних фінансових інструментів за умов активної взаємодії з міжнародними донорами дозволить сформувати конкурентоспроможне підприємницьке середовище, здатне протистояти загрозам та забезпечувати післявоєнне відновлення країни.

Література

1. Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.Ш. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія. Х.: Інжек, 2006. 240 с.
2. Дуб Б.С. Система економічної безпеки підприємства: поняття та структура. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2016. № 4(60). С. 5–18.
3. Забаштанський М.М., Ломонос Р.І., Міхєєнко А.В. Система фінансово-економічної безпеки держави: міжнародний досвід. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 2. С. 156-164.
4. Ілляшенко О.В. Основні напрями розробки концепції системи економічної безпеки підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 2(2). С. 121-127.
5. Копелєв І.Ю. Напрями зміцнення економічної безпеки підприємництва в умовах формування ринкової системи господарювання. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 192-197.
6. Кужелєв М.О., Федина В.В., Щербина В.Ю. Напрями зміцнення фінансової безпеки підприємства в умовах економічної нестабільності. *Економіка і управління*. 2022. № 2. С. 73-78.
7. Лиманюк А.А. Система принципів державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави під час воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 85(2). С. 379-385.
8. Паршин Ю.І. Стратегія забезпечення сталого економічного розвитку національного господарства: теорія, методологія та практика. монографія: Дніпропетровськ: Університет імені Альфреда Нобеля, 2016. 408 с.
9. Паршина О.А., Куспляк І.С., Серенок А.О. Концептуальні аспекти забезпечення інформаційної безпеки в умовах глобальних трансформацій. *Національні інтереси України*. 2025. № 1(6). С. 240-253.
10. Петряєва З.Ф. Забезпечення фінансово-економічної безпеки стратегічного розвитку підприємства. *Молодий вчений*. 2019. № 10(74). С. 319-325.
11. Філіппова С.В., Нізяєва С.А. Аналітичні інструменти системи економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі виноробних підприємств): монографія. Донецьк: Ноулідж, 2012. 179 с.
12. Урядовий портал. Мінекономіки представило аналіз перших програм в рамках Ukraine Investment Framework. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-predstavlyo-analiz-pershykh-prohram-v-ramkakh-ukraine-investment-framework-obsiahom-14-mlrd-ievro>
13. Financial instruments for business in Ukraine: Programs of international financial organizations, Ukrainian banks, and insurance companies. KSE Institute. 2024, September. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/11/Financial-instruments-for-business-in-Ukraine.pdf>
14. Parshyna O., Metelenko N., Kovalenko V., Parshyna M. System providing of information security at the object of critical infrastructure. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. Vo. 3 № 2. P. 66–80.
15. Parshyna O., Parshyn Yu. Analytical platform to provide competitiveness of ore-mining machinery manufacturing. *Mining of Mineral Deposits*. 2020. №14(3). P. 61-70.
16. Ukraine Investment Framework. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/94dadb57-1563-4986-add-09a018c3535c>
17. Ukraine Facility. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_en

References

1. Heiets V.M., Kyzym M.O., Klebanova T.S., Cherniak O.Sh. Modeliuvannya ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo: monohrafiia. Kh.: Inzhek, 2006. 240 s.
2. Dub B.S. Systema ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva: poniattia ta struktura. Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva. 2016. № 4(60). S. 5–18.
3. Zabashtanskyi M.M., Lomonos R.I., Mikheienko A.V. Systema finansovo-ekonomichnoi bezpeky derzhavy: mizhnarodnyi dosvid. Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnia. 2024. № 2. S. 156-164.
4. Illiashenko O.V. Osnovni napriamy rozrobky kontseptsii systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Ekonomichna stratehiia i perspektivy rozvytku sfery torhivli ta posluh. 2013. Vyp. 2(2). S. 121-127.
5. Kopeliev I.Iu. Napriamy zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemnytstva v umovakh formuvannia rynkovoї systemy hospodariuvannia. Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. 2013. № 1. S. 192-197.
6. Kuzheliev M.O., Fedyna V.V., Shcherbyna V.Iu. Napriamy zmitsnennia finansovoї bezpeky pidpriemstva v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti. Ekonomika i upravlinnia. 2022. № 2. S. 73-78.
7. Лиманюк А.А. Система принципів державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави під час воєнного стану. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law. 2024. Вип. 85(2). С. 379-385.

-
8. Parshyn Yu.I. Stratehiia zabezpechennia staloho ekonomichnoho rozvytku natsionalnoho hospodarstva: teoriia, metodolohiia ta praktyka. monohrafiia: Dnipropetrovsk: Universytet imeni Alfreda Nobelia, 2016. 408 s.
 9. Parshyna O.A., Kuspliak I.S., Serenok A.O. Kontseptualni aspekty zabezpechennia informatsiinoi bezpeky v umovakh hlobalnykh transformatsii. Natsionalni interesy Ukrainy. 2025. № 1(6), S. 240-253.
 10. Petriaieva Z.F. Zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky stratehichnoho rozvytku pidpriemstva. Molodyi vchenyi. 2019. № 10(1). S. 319-325.
 11. Filyppova S.V., Niziaieva S.A. Analychni instrumenty systemy ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia (na prikladi vinorobnih pidpriemstv): monohrafiia. Donetsk: Noulidzh, 2012. 179 s.
 12. Uriadovyi portal. Minekonomiky predstavlylo analiz pershykh prohram v ramkakh Ukraine Investment Framework. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-predstavlylo-analiz-pershykh-prohram-v-ramkakh-ukraine-investment-framework-obsiahom-14-mlrd-ievro>
 13. Financial instruments for business in Ukraine: Programs of international financial organizations, Ukrainian banks, and insurance companies. KSE Institute. 2024, September. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/11/Financial-instruments-for-business-in-Ukraine.pdf>
 14. Parshyna O., Metelenko N., Kovalenko V., Parshyna M. System providing of information security at the object of critical infrastructure. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. Vo. 3 № 2. P. 66–80.
 15. Parshyna O., Parshyn Yu. Analytical platform to provide competitiveness of ore-mining machinery manufacturing. *Mining of Mineral Deposits*, 2020. №14(3). P. 61-70.
 16. Ukraine Investment Framework. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/94dadb57-1563-4986-addd-09a018c3535c>
 17. Ukraine Facility. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_en